

Garbos farmor levde i ovetskap om sin världsberömda sondotter Källa: Tidningsurklipp från 1959 och 1960

På Kinnekulle har det länge gått örsiktiga rykten om att Greta Garbo kan leda sitt ursprung därifrån. Många orsbor har trott sig veta, att Garbos farföräldrar bodde i Västerplana, och att hennes far föddes där.

Äldst i en syskonskara på nio skulle han i unga år ha flyttat till Stockholm, där han med tiden gifte sig och blev far till den Greta Lovisa Gustavsson som 1922 antog artistnamnet Greta Garbo. Det har också antytts, att århundradets mes omtalade filmstjärna skulle ha åtminstone ett par släktingar på Kinnekulle – en kvinnlig kusin i Hällekis och en manlig på Trolmen – men längre än till antydningar har det märkvärdigt nog inte kommit. Ja, detta är på ett sätt märkvärdigt därför att det inte är så överdrivet svårt att bevisa att ryktena talar sanning.

Tänker man emellertid på hur väl vår berömda f.d. landsmaninna lyckats skydda sitt privatliv och sina personliga förhållanden från insyn, blir dock sekretessen kring henne ursprung lättare att förstå. Greta Garbo har aldrig haft någon personlig kontakt med sina släktingar i Västergötland, och dessa å sin sida har inte haft den avlägsnaste tanke på att göra sin världsberömda kusin uppmärksam på släktskapet eller på att ge offentligheten åt saken här hemma. Inte ens när de för några år sedan vid ett arvskifte efter en avlidna släkting i Skövde fick släktskapsförhållandet med Greta Garbo bekräftat, ville de göra någon affär av det. I den arvshandlingen, som de båda kusinerna på Kinnekulle fick, förklarade sig Greta Garbo avstå från arv till förmån för övriga delägare i dödsboet: mer var det inte med den saken. Den arvslott, som Greta Garbo avstod ifrån var f.ö. ganska obetydlig och när den fördelades på de övriga dödsbodelägarna, blev det inte många kronor på var och en.

”Örn-Lisa” rekorderligt fruntimmer.

Arvshandlingen hade dock det goda med sig – orden är inte släktingarnas utan signaturens – att det blev fastslaget att Greta Garbo är sondotter till stenhuggare Per Gustaf Johansson och dennes hustru Lovisa – kallad Lisa – Johansdotter, vilka bodde på ett torp under Skattegården i Västerplana. Torpet hette Åtorp och hade innan Per Gustaf och hans Lisa flyttade dit, i många år tjänat som soldatboställe för indelta soldater tillhörande ”Höjentorps kompani av Kongl. Skaraborgs regimente”. Per Gustaf Johansson gick allmänt under namnen ”Örn-Gustaf” och hans hustru fick därför heta ”Örn-Lisa”. Det var ett aktat par, som genom strävsamt arbete och sparsamhet gick i land med uppgiften att på det lilla torpstället föda upp nio barn och ge dem en god fostran. ”Örn-Gustaf” dock 1908 vid 57 års ålder, men hans hustru var närmare de nittio, när hon gick bort 1931. Henne minns också många sockenbor mycket väl och de kan berätta att ”Örn-Lisa” var vad man kallar ett rekorderligt fruntimmer. Hon bodde kvar på torpet efter makens död och försörjde sig och de sina på att gå omkring i bygden och hjälpa till med olika slags arbeten.

Förra hemvårdarinnan fröken Hedvig Eriksson, Hagaberg minns från sin tidiga barndom i Västerplana både ”Örn-Gustaf” och ”Örn-Lisa” och ett särskilt starkt minne har hon av den sistnämnda. – ”Örn-Lisa” höll sig alltid snygg och prydlig och var allmänt känd för sin arbetsamhet och sin förmåga att ta vård om barnen, säger fröken Eriksson. När hennes make dog, var inte alla barnen kvar hemma i Västerplana – de äldsta hade hunnit flyga ur boet – men nog var de hemmavarande

tillräckligt många, för att ge en ensam kvinna en försörjningsplikt som i våra dagar skulle anses övermäktig.

Det av barnen som först lämnade föräldrahemmet, var den i ingressen omnämnde äldste sonen, vilken allts med tiden blev fader till Greta Garbo. Han hette Sven Gustafsson och blev tydligen så rotfast i Stockholm, att han aldrig under sin återstående levnad kom att besöka sin födelsebygd. Inte heller uppehöll han under någon längre tid kontakten med sin mor eller med sina andra släktingar och därigenom hade inte heller hans barn några förutsättningar att hålla släktkänslan vid liv. Detta förklarar det faktum, att Greta Garbos egen farmor aldrig fick någon vetskap om att den världsberömda filmstjärnan var hennes sondotter. Farmodern levde till 1931, och då stod Greta Garbo på toppen av ära och berömmelse.

Det säger sig självt att Greta Garbos kusiner på Kinnekulle vid den tidpunkten inte visste något om släktskapet med filmstjärnan – om de känt till förhållandet hade de givetvis inte hemlighållit detta för Garbos farmor.

En av kusinerna är fru Greta Svensson i Hälleklis, gift med fabriksarbetaren Bror Svensson och mor till fyra barn. Greta Garbos far var hennes morbror, och följaktligen bör det inte råda något vivel om släktskapet med filmstjärnan. – Självt har jag intet minne av min morbror i Stockholm, eftersom han aldrig kom hem och hälsade på, men mormor talade ofta om Sven och slutade aldrig att hoppas att han skulle ge sig tillkänna. Det gjorde han nu aldrig och det var först några år efter mormors bortgång, som min kusin på Trolmen – han heter Gunnar Andersson – och jag fick höra talas om att vi skulle vara kusiner med Greta Garbo. Vi tog inte det så allvarligt, men det är klart att man började fundera litet mera över saken när Greta Garbos namn för några år sedan dök upp i handlingarna till ett arvskifte, som berörde oss. Arvskiftet gällde dödsboet efter en faster till min mor, och det visade sig att den bortgångna var faster även till avliden Sven Gustafsson, vilken i handlingarna stod angiven som Greta Garbos far. Men ärligt talat har jag i alla fall aldrig varit helt övertygad om att Greta Garbo är min kusin – det finns en del detaljer i denna historia, som jag tycker är litet oklara – och hur det nu än må förhålla sig med saken är det inget att göra affär av, menar fru Svensson.

Avskrivet Lena Brodin 2003-09-24